

Aftenposten-artikkel til lørdag 16.4.94 **Statsminister Gro Harlem Brundtland**

Hvor hører Norge hjemme i et Europa i forandring? Det er spørsmålet mange vil være opptatt av i dette året. Fra 1995 kan EU komme til å samle nesten hele Vest-Europa og over 95% av Nordens folk. Ungarns og Polens søknad om medlemskap åpner for utvidelse østover. Ved århundreskiftet kan vi se for oss et EU av 20 land.

Et slikt EU vil være et mangfoldig fellesskap. Om EU kan romme utkantland som Hellas og Irland - store land som Tyskland og Frankrike - små land som Danmark og Luxembourg - og nye demokratier som Ungarn og Polen - da kan EU også romme Norge, Sverige og Finland.

Men trenger vi EU, kan vi ikke bare samarbeide fra sak til sak? Slik jeg ser det har ideen om at hvert land kan styre alene aldri vært så fjern som i dag. Det er fordi vi så sterkt påvirkes av det andre land gjør - og ikke gjør. Europas landegrenser setter ikke grenser for kapital, handel, teknologi, forurensning eller kriminalitet. Vår nasjonale selvråderett er alene ikke nok for å sikre vår nasjonale fremtid. Vi er knyttet sammen i et skjebnefellesskap med landene rundt oss, enten vi liker det eller ikke.

Derfor trenger Europa forpliktende samarbeid for å løse alle de spørsmål som springer ut av interessefellesskap og interessemotsetninger. For 100 år siden kunne interessekampen mellom land i verste fall føre til krig. I dag kan landene ta vare på nasjonale og regionale særtrekk, samtidig som de løser felles anliggender på en fredelig og demokratisk måte i EU. De som sier at de helst så EU oppløst, hva ser de for seg som alternativ? Trygger det freden om hvert land alene tar ansvar for sin sikkerhet? Vil arbeidsplassene bli tryggere om hvert land bygget vern rundt sitt eget marked? Vil miljøet bli bedre om landene hver for seg bestemte utslippsnivået? Vi må tenke igjennom svarene på slike spørsmål.

Mange spør om hvilken rolle et land som Norge kan spille i EU. Da må vi først se på samarbeidets natur. EU består av uavhengige og suverene stater som ønsker å løse visse oppgaver i fellesskap. De har av egen fri vilje valgt dette samarbeidet. Dette handler om et tilleggs-demokrati - som gir oss muligheter utover det vi greier på hjemmebane. Da forfatningsdomstolen i Tyskland vurderte Maastricht-traktaten, la den vekt på at EU er landenes redskap til å løse spørsmål de ikke alene råder over. Jeg har enda til gode å høre en toneangivende EU-politiker mene at EU bør utvikle seg til en statsdannelse på linje med USA. Det vil simpelthen ikke skje, og det er ikke rart når vi ser på Europas historie. Kan noen tenke seg at land som Frankrike, Belgia, Danmark eller Spania vi gi opp sin selvstendighet?

Hvert halvår veksler EU-landene på å lede samarbeidet. På den måten har Luxembourg og Tyskland i utgangspunktet lik mulighet til å prege dagsorden. I et EU med 16 medlemmer vil et nordisk land i

gjennomsnitt ha formannskapet hvert fjerde halvår. Har vi tro på det vi står for, vil medlemskap gi oss helt nye muligheter til å prege europeisk samarbeid med våre verdier. Når beslutninger skal fattes har mindre folkerike stater større innflytelse enn hva folketallet skulle tilsi. Norge, Sverige, Finland og Danmark vil med sine 25 millioner innbyggere ha større samlet stemmevekt i Ministerrådet (13 stemmer) enn Tyskland med sine 80 millioner (10 stemmer).

Noen advarer mot *felles politikk*, bl.a. når det gjelder økonomi, valuta, utenriks og sikkerhetspolitikk. Jeg ser det anderledes: Det er et betydelig fremskritt at landene i Europa kan snakke om felles politikk på disse områdene. Det er et dårlig alternativ om de gikk hver sin vei. Det tjener hverken freden, arbeidsplassene eller miljøet.

Hvorfor har Norge interesse av en økonomisk og monetær union med på sikt en felles valuta? Først og fremst fordi vi, kanskje mer enn andre, trenger stabilitet i det marked som mottar 90% av vår eksport. Det så vi da verdien på finske mark og svenske kroner falt sterkt i 1992. Det berørte norske arbeidsplasser direkte. Vi bli rammet av ustabilitet.

En felles valuta betyr at vi vet hva en krone, en mark og en franc er verdt, også noen måneder frem i tid. Frem til 1971 hadde vi i praksis en felles valuta så lenge hvert lands pengeenhet hadde en fast kurs i forhold til amerikanske dollar. Denne stabiliteten var en forutsetning for den vekstperiode vi da opplevde.

For å nå målet om en balansert økonomisk utvikling og et høyt sysselsettingsnivå skal landene etterstrebe lav inflasjon og grenser for budsjettunderskudd og statsgjeld. Det er mål vi kjenner godt i Norge. De har vært viktige bærebjelker i den politikken Regjeringen har ført de siste årene, med støtte fra Krf og Sp. Vi har styrket norsk økonomi og greid oss best i kampen mot ledigheten. Vi kan føre denne politikken videre i EU, samtidig som vi kan bidra til sterkere samordning av tiltak og investeringer for flere arbeidsplasser.

Hva ligger det så i en *felles politikk* på det utenriks- og sikkerhetspolitiske området? I traktaten står det at landene gradvis skal gjennomføre felles tiltak på de områder der de har felles interesser, som nedrustning, ikke-spredning av atom-våpen og tiltak innen rammen av KSSE. Men for at slike tiltak skal treffes må alle være enige i retningslinjene.

Det betyr at et land ikke kan trekkes inn i en politikk det er grunnleggende uenig i. Men la oss samtidig huske at i et samarbeid der alle må være enige, er det ofte den som vil minst som bestemmer takten. På mange områder, som miljø, bistand og ferdsbevarende tiltak er Norge pådriver for sterkere internasjonalt samarbeid og felles løsninger. Her skulle vi ønske større grad av forpliktende samarbeid.

Så spør mange; hva skjer i framtiden, har vi garantier for hvordan EU utvikler seg og kan vi stole på de avtalene vi har inngått? Det er ingen gitt å garantere fremtiden, hverken for Norge eller EU-landene. Men vi kan redusere usikkerheten. Etter min mening gjør vi det best ved å sikre oss deltakelse og innflytelse der de viktigste beslutningene fattes.

Når vi inngår avtaler, har vi en grunnleggende tillit til at motparten respekterer avtalen. Uten en slik tillit er alt samarbeid meningsløst. Vi tar det for gitt at NATO-medlemskapet gir oss en sikkerhetsgaranti, fordi vi har tillit til at medlemslandene står ved den avtalen de har inngått. 11 av 12 EU-land er våre NATO-allierte. Når vi stoler på dem i NATO-sammenheng, må vi også kunne stole på dem i EU-sammenheng. Derfor legger vi til grunn at EU-landene respekterer de avtaler de har inngått, enten det gjelder fiskeriforvaltning i Nord, støtte til nordlig landbruk eller garantert norsk suverenitet over norske energiressurser.

Mange tviler i EU-saken. Det finnes ikke noe fasitsvar. Men de som er i tvil må vite at både et ja og et nei får konsekvenser. Vi står uansett ved en korsvei. Et nei er ikke et ja til at alt skal fortsette som før. Det oppstår en ny situasjon om alle andre, også våre nordiske naboer, velger samarbeid, mens vi står utenfor. Det vil forandre våre forbindelser til EU og til våre nordiske naboer. Sverige og Finland vil bli knyttet nærmere til europeisk samarbeid enn Norge, og grensen mellom Norge og EU vil bli trukket langs svenske-grensen, den lengste landegrensen i Europa.

Nei-siden etterlyser svar på alle tenkelige og utenkelige utviklingstrekk i framtiden. Men vi mangler fortsatt nei-sidens alternativ og svar på hvordan vi ellers skal styrke vår evne til samarbeid og felles handling der utfordringene krever det. For meg gir det ikke økt trygghet å overlate dette ansvaret til andre land, og så stole på at de skal tale vår sak.